

Styrelsen informerar

- Missa inte NORDROCS som i år arrangeras i Oslo den 19-20 september. Mer information finns på www.nordrocs.org
- Uppdatera gärna era uppgifter i medlemsregistret med information om branschtillhörighet
- Lämna in ditt bidrag till bästa examensarbete 2012.
- Nytt spännande program för hösten 2012 och våren 2013 finns nu på www.renaremark.se

/MARIA SUNDESTEN, ORDFÖRANDE

Nätverket Renare Marks nyhetsbrev distribueras till samtliga medlemmar i nätverket via e-post. Nätverket är öppet för alla intresserade. Enskilt medlemskap kan tecknas av alla, för företag finns korporativt medlemskap. Mer information finns på nätverkets hemsida eller kan fås genom att skicka e-post till nätverket. Bidrag till Nyhetsbrevet tas gärna emot.

REDAKTION:

Ulrika Larson, 0708-473 475
ulrika.larson@empirikon.se

Ingegerd Ask, 08-688 67 40
ingegerd.ask@wspgroup.se

Peter Harms-Ringdahl, 072-523 43 40
peter.harms-ringdahl@empirikon.se

ANSVARIG UTGIVARE:

Ordförande

Maria Sundesten, 08-506 306 58
maria_sundesten@golder.se
Nätverket Renare Mark
c/o Ekorola AB
891 42 Örnsköldsvik

Vill du också vara med i redaktionen för Renare Marks nyhetsbrev? Skicka då din ansökan till ulrika.larson@empirikon.se

Nya spännande aktiviteter att se fram emot

Nu är det snart dags för semestertider och lata dagar i hängmattan men vi kan lova att Renare Mark har ett spännande program inför kommande höst och vår. I början av maj träffades styrelsen för att planera schemat. Utgångspunkten har varit de förslag och önskemål vi har fått in i de enkäter som ni svarat på i samband med seminarier och vårmötet. Tack för alla goda idéer som kommit in! **Läs mer om kommande seminarier här!**

I samband med vårmötet i Göteborg hölls årsstämma. Maria Sundesten omvaldes till ordförande för nätverket. Vid mötet avtackades också de avgående styrelseledamoterna Viktoria Larsson, Umeå Hamn och Maria Berglund, NCC samt Peter Harms-Ringdahl, Empirikon Konsult, som avgick som koordinator vid årsskiftet. Peter fortsätter dock som webbredaktör för Renare Marks hemsida. Nya ledamöter som valts in i styrelsen är Malin Norin, NCC (invald som ledamot) och Helena Hinrichsen, RGS 90 (kassör). **Ny bemanning i styrelsen**

Vi önskar er alla en skön sommar och ser fram emot att ses i höst! /redaktionen och styrelsen

Spännande seminarier, salsa, fest och intressanta möten

Vårmötet blev tre festliga dagar som inleddes med ett mycket lyckat studiebesök i Surte 2:38 arrangerat av Region Väst. Årets tema "nytta och konsekvens av efterbehandling" avhandlades i det anrika Posthuset i Göteborg. På plats fanns 420 av Nätverkets medlemmar.

Läs vidare på sida 3

Arbetsmiljörisker temat på vårens sista seminarium

Att arbetsmiljö är ett viktigt ämne som dessutom har många svåra frågor att hantera märktes vid seminariet om arbetsmiljörisker som ordnades den 8 maj i Stockholm. Fler än 80 personer var med och diskuterade och bidrog med sina erfarenheter om arbetsmiljörisker.

Läs mer på sida 7

Nyheter från Renare Marks avdelningar

Renare Mark Region syd

Hantering av förorenade massor är temat för årets studiebesök och seminarier inom Renare Mark Syd. Den 20 april arrangerades en stadsvandring och afterwork i Malmö. **Läs mer om den här**

Vid region syds årsmöte valdes Karin Persson, Länsstyrelsen Malmö, till nyordförande. Stort tack till David Laloo, Länsstyrelsen i Malmö för tiden som ordförande i Region Syd!

Renare Mark Region Öst

Nätverkets östra region höll årsmöte den 6 januari. Vid Årsmöte valdes Per Axelsson, Vectura, till ny ordförande efter Ebba Wadstein på Hifab. Stort tack Ebba för tiden som ordförande!

Renare Mark Region Väst

Renare Mark väst hade årsmöte den 29 februari, Niklas Ander på RGS 90 valdes till ny ordförande efter Malin Norin, NCC. Stort tack Malin för din insats som ordförande för region Väst!

Under våren har region Väst ordnat studiebesök vid Kvillebäcken, Surte 2:38 och en afterwork den 31 maj.

Renare Mark Region Mälardalen

Renare Marks avdelning i Mälardalen anordnade sitt årsmöte den 8 mars. Anna Fröberg-Flerlage blev omvald som ordförande. I samband med årsmötet ordnades även ett seminarium med ALS.

Renare Mark Region Norr

Renare Mark norr hade sitt årsmöte den 14 februari. Christin Jonasson blev omvald som ordförande för Region Norr.

Den 5 juni blev nätverkets nordligaste avdelning pionjärer inom Renare Mark vad gäller att ordna seminarium via webben. Temat var PFOS. **Läs mer här**

Den 13 juni arrangerade region Norr studiebesök vid Norrbyuskär. Mer information om det kommer i nästa nyhetsbrev.

Renare Marks tematiska avdelning förorenade byggnader

Den 10 oktober arrangerar tematiska avdelningen förorenade byggnader ett seminarium med temat "Internationell utblick och nya forskningsrön. Seminariet kommer att anordnas i Stockholm eller Uppsala.

Renare Marks tematiska avdelning förorenade sediment

Tematiska avdelningen för förorenade sediment kommer att vara med och arrangera ett webinarium i höst om riskbedömning av förorenade sediment. Webinariet är ett samarbete mellan Renare Mark och SGI i Sverige och SKB i Holland (Snowman). Mer information om datum och innehåll kommer inom kort på nätverkets hemsida.

Nya publikationer

Ny rapport om återvinning av metaller ur förorenade massor

Återvinning av föroreningar och då kanske främst metallföroreningar framhålls ofta som det ideala åtgärdsalternativet. Många metallföroreningar har ett ekonomiskt värde och intresset från metallindustrins sida för att återvinna metaller har under de senare åren ökat i takt med stigande råvarupriser och begränsad råvarutillgång.

I samband med en åtgärdsutredning för ett metallförorenat f.d. stålverk och gjuteri anlitate Länsstyrelsen i Uppsala län SGI för att utreda de kunskapsmässiga och tekniska förutsättningarna för återvinning av metallförorenade massor. Huvudfrågeställningen var om återvinning är ett såpass realistiskt åtgärdsalternativ att en tillsynsmyndighet kan ställa krav på att alternativet utreds i en åtgärdsutredning.

SGI gjorde en sammanställning av kunskapsläget både nationellt och internationellt samt utvärderade befintliga tekniker och vilka förutsättningar som finns för att tillämpa dessa. Sammanfattningsvis pekar utredningen på att återvinning fortfarande är en oprövad metod, även internationellt, och att det för de allra flesta objekt återstår ett flertal problem att lösa innan återvinning kan betraktas som en realistisk åtgärds metod.

Läs rapporten

SGF har släppt en rapport om provhantering.

Rapport om provhantering

Håll utkik efter spännande seminarier och möten i de regionala nätverken på Nätverket Renare Marks hemsida www.renaremark.se.

Vårmöte 2012 Foto: Ulrika Larson koordinator NRM/Empirikon Konsult AB

Renare Mark Vårmöte 2012 - Jesper Karlström om dag 1

Vårmötet startade med kaffe och en god macka. Det är viktigt med näringsintag inför de kommande två dagarna fulla med spännande föredrag.

Renare Marks ordförande Maria Sundesten hälsade alla ca 420 deltagare välkomna och lämnade över till moderatorn Yvonne Ohlsson.

Första föredraget handlade om nya myndigheten för hav och vatten med säte i Göteborg med ca 230 anställda. Myndighetens generaldirektör Björn Risinger framförde myndighetens viktiga roll i arbetet med Sveriges miljömål. Att främja ett hållbart nyttjande är en viktig del av myndighetens arbete. Myndighetens verksamhet baseras på stor del på direktiv från EU. Myndighetens ansvarsområde gränsar till flera andra myndigheters ansvarsområde vilket kräver mycket samverkan.

Samverkan var ett genomgående tema i flera föredrag. Det följande föredraget behandlade samverkan mellan olika tillsynsmyndigheter. Inom Länsstyrelsen finns en inventeringsamordning som skall se till så att tillsynsverksamheten bedrivs på likartat sätt i vårt land. Det poängterades att det finns naturliga variationer i vårt land som medför att det kommer alltid vara olika från plats till plats. Hos länsstyrelsen finns en databas över efterbehandlingsobjekten. På sikt skall denna databas bli tillgänglig för andra myndigheter och även andra aktörer. SGI färdigställer ett teknikutvecklingsprogram inom alternativa åtgärdslösningar. Verktyg skall även tas fram för hur risker med förorenade områden skall kopplas till andra risker som ras och sked samt effekter till följd av klimatförändringarna. SGU har anpassat sin organisation för att kunna ta på sig rollen som huvudman i saneringar med åtgärdsbidrag.

Kristina Sjödin från Naturvårdsverket redovisade hur många bidragsprojekt som funnits per år och visade på en drastisk ökning av antalet projekt per år från 2002. Fram till 1999 hade totalt 20 projekt genomförts i landet. Nu har totalt 75 slutförts och 25 är pågående. Om det statliga saneringsmålet med att sanera bidragsprojekten

skall hålla måste andelen projekt per år öka. Naturvårdsverket ser det som en utmaning att klara målet med det minskande statliga anslaget.

Vårmötet hölls i gamla posthuset i centrala Göteborg. Byggnaden renoverades och marken sanerades av PEAB. För miljökontrollen stod Kristina Hargelius från Ramböll. Inne på gården i posthuset fanns det förr en drivmedelsstation som behövde saneras. Totalt 2000 ton jord omhändertogs och p.g.a. tur med vädret uppstod det inte så mycket vatten i schakten. Kristina poängterade att samverkan mellan konsult, beställare och mottagningsanläggning var en förutsättning för ett lyckat projekt med att förvandla posthuset till ett modernt hotell.

Efter denna mjukstart var det dags för lunch och besök i utställningshallen där flera av aktörerna på marknaden hade en monter. Allt från intressanta projektblad, ny teknik, tävlingar till godis erbjöds.

Efter lunchen fanns två pass att välja på samhällsplanering eller humantox/ekotox/markfunktioner.

Inom samhällsplaneringspasset redovisades arbetet med Sveriges första miljöriskområde. Det ligger ca 7 km söder om Jönköping. Sofie Hermansson, SGI, och Henrik Svensson från Länsstyrelsen förklarade att det var en gammal grustäckt som använts för att deponera syraslam som är en restprodukt från raffinering av spillolja. Miljöriskområdet är utmarkerat i fält med skyltar och det finns ett löpande kontrollprogram för området. Klassningen av miljöriskområden är ej permanent utan kan ändras om förutsättningarna ändras.

Föredraget av Martin Bergvall från Tyréns handlade om Umeås vattentäkt. Uppströms vattentäkten finns en plantskola som har förorenat grundvattnet med pesticiden BAM. Prover av grundvatten har uttagits från 60 olika grundvattenrör för att utgöra underlag för grundvattenmodell och föroreningsspridning.

Att exploatera förorenad mark är lönsamt i stadsnära områden, enligt Jessica Paulin från JM. Platsspecifika

riktvärden som är anpassade till markanvändningen minimerar saneringsbehovet samtidigt som människor och miljö skyddas. JM redovisade flera lyckade projekt där exklusiva lägenheter uppförts på attraktiva platser som tidigare varit förorenade.

Göteborg skall stärka sin stadskärna och i det arbetet har Sweco under ledning av Ingela Forssman sammanställt 130 miljöundersökningar som utförts inom det centrala området i Göteborg. Den historiska inventeringen visar på att utfyllnadsarbetet i området påbörjades på 1700-talet. En utmaning i det kommande saneringsarbetet är omhändertagandet av en stor andel förorenade massor.

Efter fika redovisades det bästa examensarbetet utsett av Renare Mark. Mariella Siña som studerat toxicitetstester med bakterian *Daphnia magna* för jord förorenad med PAH.

Dr. Jan Hellings från Partner Newsfields har arbetat med nya OS-staden i London. Området ansågs vara ett av de mest förorenade platserna i England. Området bestod av till stor del av industrier, där ca 5500 arbetade och bodde. Totalt 300 byggnader revs vilket resulterade i 550 m³ rivningsmassor, varav ca 95 % återanvändes. Den förorenade jorden om ca 820 m³ sanerades och 85 % återanvändes. För att återanvändningen skulle bli möjlig upprättades ett delområde kallat "soil hospital" där det fanns siktningsutrustning och fem jordtvättar. För saneringen användes även ORC, rening av grundvatten, stabilisering och biologiska metoder.

Dagens sista talare var Dr. Brian Bone som talade om SuRF-UK. SuRF-UK står för "United Kingdom's Sustainable Remediation Forum" och baseras på SuRF ifrån USA. Den hållbara utvecklingen i Storbritannien bygger på hållbar utveckling baserat på EU-direktiv. Målet är bl.a. att välja den bäst hållbara saneringen med hänsyn till miljö samt sociala och ekonomiska aspekter.

Efter dagens föredrag hade Nätverket Renare Mark sitt årsmöte där bl.a. Maria fick fortsatt förtroende som ordförande.

På kvällen erbjöds fördrink och god middag med underhållning av komiker följt av ett liveband.

Vårsmöte 2012 Foto: Peter Harms-Ringdahl, Empirikon Konsult AB

Vårsmöte 2012 Foto: Peter Harms-Ringdahl, Empirikon Konsult AB

Vårsmötets andra dag

Kristoffer Gokall-Norman och Maria Torefeldt, Geosigma

Vaknar på hotellrummet med en bra känsla, omgiven av mängder med gigantiska och väldigt sköna kuddar. Det är dag två av årets Vårsmöte och ytterligare en solig dag i Göteborg, temat är nytta och konsekvens av efterbehandling ur ett svenskt respektive internationellt perspektiv.

Humöret är på topp då gårdagen avslutades med ett positivt crescendo. Bra underhållning, god mat och fantastisk trevliga bordskamrater. Tyvärr missade vi mycket av musiken då det ständigt pågående samtalet kollegor, konkurrenter, beställare och forskare emellan snarast tilltog efter middagen. Många fångades in av den numera välkända ölpumpens kraftfulla dragningskraft och dess innehåll fungerade väl i viss mån som katalysator i diskussionerna.

Under förmiddagens hölls föreläsningar parallellt i två salar vilket gjorde att vi tyvärr missade sessionen där man tog upp flera exempel från "Bidragsfinansierade projekt". Vi fick istället en intressant start på dagen med ämnet "Kostnadsnytta och kostnadseffektivitet".

Moderator Helena Fürst välkomnade alla till dagens första pass varefter Lars Rosén tog över ordet och höll två på varandra följande föredrag om tillämpningen av de statistiska verktygen multikriterieanalys och kostnadsnyttoanalys. Det handlade om hur dessa verktyg kan användas för att värdera och jämföra olika efterbehandlingsåtgärder för att främja en hållbar utveckling. En hållbar utveckling där man inte bara ser till den ekologiska aspekten utan även tar hänsyn till det sociala och ekonomiska perspektivet.

Den sociala dimensionen eller domänen kom in i flera föreläsningar under mötet. Som hårdnackad medarbetare i miljöbranschen stod många förstas som fågelholkar när föreläsarna diskuterade hållbarhet ur ett annat perspektiv än det klassiska: "människors hälsa och miljön". Nu skulle det tas hänsyn till mer "flummiga" parametrar som sociala aspekter och ekonomi. När dagarna var till ända hade nog ändå de flesta, trots ett inledningsvis något skeptiskt förhållningssätt, tagit till sig tankarna om ett

bredare perspektiv på hållbar utveckling.

Jenny Norrman berättade exempelvis om ett forskningsprojekt där målet var att få fram ett praktiskt verktyg för att kunna bedöma hållbarheten för den sociala dimensionen. I projektet hade man använt fokusgruppsmöten för att undersöka dels myndigheters syn på hållbarhet inom sanering och dels vad allmänheten vet om förorenade områden och vilka värderingar de knyter till olika aspekter av saneringar.

Helena Furst hoppade sedan från moderatorstolen till föreläsarpulpeten och berättade tillsammans med Tore Söderqvist om vilka samhällsekonomiska effekter ett bredare och mer systematiskt arbete med förorenade områden inom Sundsvalls kommun skulle kunna få.

Fika, mingel och diskussioner kring de olika montrarna tog sedan vid. Stämningen i samband med fika brukar i allmänhet vara god och Vårmötetets fikaraster utgjorde sannerligen inget undantag.

Passet fram till lunch ägnades sedan åt "Effektiva åtgärdsmetoder" samtidigt som man i rummet intill kunde följa med under fortsättningen på temat "Internationell utblick". Vad gäller de effektiva åtgärdsmetoder som behandlades så rörde det sig uteslutande om alternativ, eller supplement, till den klassiska schaktsaneringen. Jesper Holm från Danmark berättade om framgångarna i ett stort in-situprojekt där man med hjälp av termisk behandling kunde göra sig fri från en avsevärd mängd klorerade lösningsmedel.

Kristin Forsberg talade sedan om förstärkt naturlig självrening och förklarade fördelarna med att använda sig av syreavgivande medel som en kompletterande åtgärd vid förekomst av en restförorening. Exempelvis då en schaktsanering inte leder hela vägen fram till åtgärds-målet.

Som sista bit matnyttig information före lunchen fick vi ta del av historien om ännu en framgångsrik in-situ-sanering. Klorerade lösningsmedel var återigen boven i dramat och Maria Sundsten berättade om vilka parametrar som var viktiga att titta på samt hur en kolkälla, som återfinns i bl.a. läskedryck, snabbt och effektivt kunde sätta stopp för fortsatt härjande från den klorerade bandediten med hjälp av reduktiv deklorering.

Efter en god lunch och fortsatt mingel inleddes eftermiddagen gemensamt med det juridikpass som skulle vara fram till slutet av dagen. Det första föredraget handlade om den lagstiftning inom förorenad mark som drivs igenom i Bryssel men som likväl i högsta grad kommer att påverka oss här i Sverige. Vid ett tillfälle under redovisningen kunde en utomstående observatör lätt ha identifierat alla miljökonserter i salen på deras lite hemlighetsfulla leenden och förtjust gnuggande av händerna.

De vädrade pengar när besked kom om en ny förordning som i framtiden skulle tvinga verksamhetsutövare att inför start av verksamhet upprätta en typ av statusrapport med information om rådande föroreningsituation i mark och grundvatten.

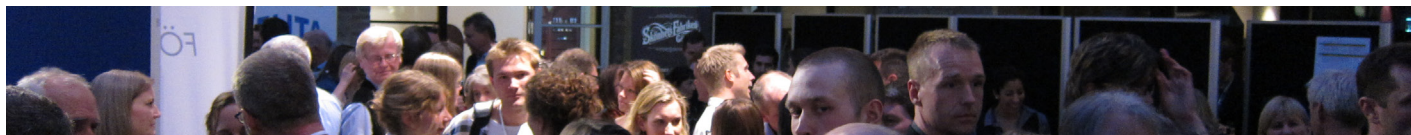
Därefter följde en redogörelse kring rättspraxis och jämkning av efterbehandlingsansvar och exploatörens ansvar vad gäller efterbehandlingen. Det var Maria Paijkull som förklarade hur olika instanser kommit till olika slutsatser i ärenden och som även kunde avslöja huruvida Högsta domstolen gått på Miljödomstolens eller Mijööverdomstolens tolkning när en exploatör ansett sig kunna hänföras till kategorin verksamhetsutövare och därmed fått möjlighet att rikta regressanspråk mot den faktiske verksamhetsutövaren.

Ett fall med en oljefyndighet (egentligen en ganska begränsad fyndighet men dock en avsevärd förorening) fick vi höra om från Jon Warnhag och Anders Linnerborg. Den juridiska biten handlade om hur den nya fastighetsägaren (som köpt på sig en väldigt skitig fastighet) framgångsrikt lyckats driva en regresstalan med den förre fastighetsägaren som motpart. Den förre fastighetsägaren fick därmed stå för hela kalaset (sanering, räntor och rättgångskostnader) vilket summerades till 48,3 Mkr. Läxan är naturligtvis: Se upp så att du inte släpper ut 160 m3 olja i marken.

Christina Rydell Ahlström och Katrin Troedsson fortsatte sedan på temat med ansvarsfördelning vad gäller sanering av föroreningar. Nu riktades strålkastarna mot vad som händer med ansvaret i samband med olika fastighetstransaktioner. Vi fick veta att detta ofta är en av de förhandlingsfrågor som får störst fokus i diskussionerna mellan köpare och säljare inför en eventuell affär. Även det faktum att fastighetstransaktionen kan ha många olika former och att detta kan leda till fundamentalt olika resultat vad gäller ansvarsfördelningen framkom också under föredragets gång.

Dagen började närma sig sitt slut och lämpligt nog var det då dags för Vårmötetets sista föredrag. Annika Lindblad-Påsse och Karolina Flemström talade sig varma om den ofta mycket komplexa och många gånger tidskritiska och dessutom topphemliga process som det innebär att genomföra en due-diligence utredning (och mer specifikt en EDD) inför en fastighetstransaktion.

När priser och diplom för bästa twittrare och mest tursumme facebook-gillare hade delats ut var det så bara den obligatoriska tacknings-rundan kvar. En högst motiverad runda, för årets Vårmöte var mycket väl genomfört och bidrog sannolikt till att de flesta deltagare gick därifrån med mersmak och på hemvägen kunde ikläda sig ett något trött men ändå nöjt leende.

Mariella Sina, vinnare av bästa exjobb 2011. Foto: Ulrika Larson, Empirikon Konsult AB

Studenter reflekterar kring vårmötet

Vi var besökare som studenter på Renare Marks vårmöte 2012 och vi vill nu delge er våra intryck av dessa två dagar. För alla som har ett intresse av förorenad mark så är detta ett utmärkt tillfälle att få en djupare inblick i ämnet. En mängd olika yrkesverksamma discipliner samlas för att delge sina kunskaper och erfarenheter kring hanteringen av förorenad mark. Jurister, forskare, miljökonsulter, entreprenörer och myndigheter gav en bra uppslutning på konferensen. Vilket gjorde att vi fick en ökad förståelse för ämnets komplexitet och utbredning.

I ett förval hade man fått välja ut vilka pass man var intresserad av, men då vi som studenter inte är inriktade på något specialområdet än hade vi gärna gått på alla föredragen. Även om vi inte fick gå på alla pass kunde man ändå ta del av en mängd olika föredrag som gjorde att vi fick upp ögonen för nya intresseområden inom förorenad mark. Föredragen om internationella projekt kring hantering av förorenad mark gav en intressant vinkel på hur man kan hantera uppkomna föroreningsmassor i andra länder (t.ex. miljöarbetet inför OS i London 2012). Vi tyckte också att det var väldigt bra med exemplifieringen av case studies i olika föredrag, då det gav en ökad förståelse för hur arbetet ser ut för en miljökonsult.

Mellan föredragen hade man möjlighet att mingla och prata med utställande företag, vilket vi tyckte var bra inför framtida arbetsutsikter. Om man vill söka information om sitt examensarbete (t.ex. slaggrus från avfallsförbränning...) kan man få utökad och fördjupad information. Vi fick höra att man aldrig tidigare haft ett så stort arrangemang och blev därför imponerade av hur proffsigt allt var skött. Allt från uppdelade ansvarsområden till klockringning inför föredragen. Gymnastiken mellan vissa föredrag med t.ex. salsa är något som inte hade varit helt fel även i skolans värld... Vi skulle rekommendera alla studenter som har ett intresse av miljö att gå på en Renare Mark konferens. Vi vill tacka arrangörerna för att vi fick ta del av konferensen och hoppas att vi ses på ett möte snart igen!

Med vänliga hälsningar
Linn Carlström Ödegaard & Daniel Olsson

Vill du gå gratis som student vid nästa vårmöte? Håll då utkik efter anmälningsidan för vårmötet, där kan du ansöka om att gå gratis som student. Obs, antalet fria deltagare är begränsat.

Bästa exjobb 2012

I utlysningen för Bästa exjobb söker nu Nätverket Renare Mark slutförda examensarbeten från år 2012. Examensarbetet ska ha direkt koppling till förorenade områden och efterbehandling. Det ska belysa området ur ett naturvetenskapligt, tekniskt, ekonomiskt, socialt eller juridiskt perspektiv.

Bidragen kan inlämnas av institution, företag eller författarna själva.

Inlämnade bidrag kommer att utvärderas av Nätverkets priskommitté som består av ca 5 representanter från branschen, varav en från styrelsen.

Vinnaren erhåller en prissumma på 15 000 kr samt inbjudan att presentera sitt examensarbete vid Nätverkets Vårmöte 2013. I samband med Vårmötet betalas konferensavgift, resa och boende av Renare Mark.

Examensarbetet skall ha direkt koppling till förorenade områden/efterbehandling och belysa området ur ett naturvetenskapligt, tekniskt, ekonomiskt, socialt eller juridiskt perspektiv.

Kriterierna för Bästa exjobb lägger tyngdvikten vid nyhet och nytta för branschen men följer i övrigt framtagna krav vid universitet och högskola enligt följande:

- 1) Nyhetsvärde för branschen
- 2) Nyttan för branschen
- 3) Fronten för forskningen; vetenskaplighet, stingens
- 4) Ingående moment (t ex litteraturstudie, fältarbete, laboratoriearbete, analys, modeller)
- 5) Avgränsning och måluppfyllelse
- 6) Utformning och presentation

Samtliga inkomna examensarbeten läggs ut på Renare Marks hemsida.

Skicka examensarbetet i digitalt format till nätverkets koordinator,

ulrika.larson@empirikon.se, senast den 1 februari 2013. Märk meddelandet "Bästa Exjobb 2012"

För frågor går det även bra att kontakta Ulrika Larson, 0708-473 475.

Se upp - arbetsmiljörisker

Den 8 maj arrangerade Renare Mark ett seminarium om arbetsmiljörisker. 82 personer deltog under dagen och diskussionerna blev många.

Efter en förmiddagsfika som gick i hälsans tecken med smoothies och grönsaksstavar hälsade dagens moderator Helena Furst alla välkomna och berättade att arbetsmiljöverkets bok om hälsa och säkerhet i förorenade områden är under revidering. Ebba Wadstein från Hifab inledde dagens presentationer med att ge exempel på olika incidenter som hade inträffat i samband med fältarbete. Några exempel var kläder som fastnat i borrar, stänk av till exempel olja och jord i ögon och jordras i schaktgropar. När en olycka inträffar är det viktigt att i förväg ha förutsett vilka skyddsåtgärder som är viktiga, en ögonsköljstation kan till exempel i dessa fall rädda synen.

Stephan Wrang, Helm project management, tog vid efter Ebba och berättade om den roll Bas-P har och vad som är viktigt att tänka på vid projektering. Stephan Wrang var noga med att betona vikten av att kommunicera arbetsmiljöplanen samt hur viktigt det är att ha med riskbedömningar i arbetsmiljöplanen och att skapa en säkerhetsmedvetenhet hos alla som vistas på entreprenadplatsen. I de projekt som Stephan arbetar med följer Bas-P med även under utförandeskedet.

Bas-U tar vid arbetsmiljöarbetet under själva entreprenaden. Det är beställaren som har det övergripande ansvaret för arbetsmiljö men kan delegera uppgiften som Bas-U till exempelvis entreprenören. Om detta och hur Bas-U hanterar arbetsmiljöplanen som upprättats under projekteringen berättade Lars Blomgren, Hifab. Lars betonade att ambitionen för Bas-U sätts redan i förfrågningsunderlaget som går ut när entreprenaden handlas upp. Bas-U har i uppgift att samordna tillämpningen av arbetsmiljöplanen samt relevanta arbetsmiljölagar och förordningar. Viktigt för en säker byggarbetsplats är att ha noggranna arbetsberedningar innan arbeten påbörjas. Ingen får dessutom vistas på området utan en säkerhetsintroduktion.

Efter lunch berättade Tom Carlsson och Staffan Löwgren från Mannheimer Swartling om juridiska aspekter på arbetsmiljöfrågor och om hur rollfördelningen mellan beställare, konsulter och entreprenörer fungerar i prakti-

ken. Vem bär ansvaret om en olycka inträffar under en sanering. Är det miljökontrollanten som pekade ut plats för provtagning, beställaren av entreprenaden eller arbetsgivaren till den som utförde till exempel en provborrning? Svaret till den frågan visade sig inte vara helt lätt. Det är många olika faktorer som spelar in. Staffan och Tom gav exempel på en dom där Skånska hovrätten dömt arbetsmiljöchef, arbetsledare och Aktiebolaget till villkorlig dom för vållande till annans död (på grund av brister i arbetsmiljöarbetet och att kontroll saknades) i samband med att en hjullastare kört över en person på området. Det illustrerar hur viktigt det är med ett aktivt arbetsmiljöarbete, tydlig beskrivning av vem som har ansvar samt hur säkerhet följs upp på en arbetsplats.

Maud Söderberg på Golder Associates, berättade därefter om vilka överraskningar som kan vänta i mörkret i en byggnad som ska undersökas. Hon underströk hur viktigt det är att göra en bra research innan man går in i byggnaden. Strömförande elkablar kan hänga ned från taket, exponering av föroreningar och träck samt risk för ras är några exempel på obehagliga och farliga momenten man kan ställas inför.

Jan-Olof Levin, Fenix Environmental tog vid efter Maud och berättade om hur kroppen exponeras för föroreningar. Till exempel via andning, genom huden, och genom matsmältningsorganen. Hur mäter man då exponering? Ett enkelt sätt är att mäta inandningsluften med en diffusionsmätare som sätts nära munnen. Jan-Olof nämnde också två viktiga föreskrifter att känna till; AFS 2011:10 och AFS 2011:19.

Ingela Helmfrid, Landstinget Östergötland, avslutade dagen med att berätta om sina forskarstudier av befolkningen i Gusum. Hennes rapport kommer att färdigställas inom kort.

Ofta ligger tidspress och trötthet bakom olyckor. En entreprenör som deltog berättade att de hade som slogan "Take five" - ta fem minuter och tänk efter. Till syvne och sist, tack alla som deltog med frågor och bidrag som gjorde denna dag till en tänkvärd och intressant dag! "Take five" och "high five" för en säkrare arbetsmiljö!

/Anteckningar och foton: Ulrika Larson, koordinator för NRM/Empirikon konsult AB

Webinarium i norr om PFOS

Den 5 juni 2012 höll Renare Mark Norr sitt första Webinarium, ett lunchseminarie via webverktyget Lync. Totalt deltog 37 personer varav 13 personer deltog från sina egna datorer och resten hade samlats i små grupper på länsstyrelser eller WSP i Luleå, Umeå och Sundsvall.

Andreas Woldegiorgis, WSP, höll ett mycket intressant föredrag om PFOS och dess systerföreningar, som i princip är helt onedbrytbara, och som påträffas i alla högre trofinivåer i hela världen. En källa till spridning i miljön (i Sverige) är brandövningsplatser runt om landet, men PFOS har också använts i hushållsprodukter och kläder (Gore-tex) på grund av dess kraftigt vatten- och smutsavstötande förmåga. Vi fick både en och två tankeväckare angående de PFOS-impregnerade prylar vi omger oss med.

Efter en något försenad start kom vi igång och tekniken fungerade som den skulle.

Antecknat och fotat av: Astrid Göthe, Jonas Linarsund, Marie Eldståhl

Stadsrundvandring och pub i syd den 20 april 2012

Ett soligt Lund välkomnade kring tjugo entusiastiska medlemmar för en rundvandring i ett industrihistoriskt Lund med avslutande pub.

Vi inledde med en promenad uppför gångbron över järnvägen vid Lunds centralstation där vi medan vi blickade ut över bangården och sockerbruksområdet fick en genomgång av Ilpo Borg, miljöinspektör vid Lunds kommun, om områdets historia.

Området kring sockerbruksområdet exploaterades under 1800-talet och spelade en stor roll i den industriella utvecklingen av Lund. Här låg förutom sockerraffineriet, snickerifabriker, cementfabrik, mattväveri och senare bilverkstäder och bensinmack.

Ett mindre lokstall låg ut till spåren och lastning och lossning skedde även inne på sockerbruksområdet.

Ilpo berättade vidare om geologin i området som har en mycket låg grundvattenströmning och den täta lermoränen gör att förorenings-spridningen i många fall är mycket begränsad.

Vi vandrade vidare över platsen för Lund före detta västra stationshus och nästa föreläsare tog vid, Karin Persson från Länsstyrelsen (och tillika Renare Mark Syds ordförande) som berättade vidare om området väster om centralstationen. Området dominerades av mekaniska verkstäder, inledningsvis inriktade mot jordbruksmaskiner men senare mot mejeribranschen.

Promenaden fortsatte vidare söderut och vi stannar till vid Gasverksgatan där förutom gasverket var platsen för Carl Holmbergs armaturfabrik. En av Lunds absolut största arbetsgivare kring förra sekelskiftet.

Vidare går färden mot Bantorget och vi promenerar vidare upp längs Bytaregatan där ytterligare två stora mekaniska verkstäder legat i området mitt emot centralstationen, Carl Holmbergs mekaniska verkstad och Rudelius & Boklunds (Bokelunds) verkstad. Uppe vid Clemenstorget berättar Fanny Söderkvist, Länsstyrelsen, om en kemtvätt hon riskklassat, idag hamburgergrill.

Den sista biten promenerar vi med raska steg över kullerstenarna för nu väntade god mat och dricka, trevligt sällskap med många skratt på puben Glorias. Vid tangenterna och bakom kameran: Helena Bergenstierna

Nätverket uppdaterar registret med branscher

För att få en överblick över vilka branscher som finns representerade i Renare Mark så ber vi nu alla medlemmar att logga in i medlemsregistret och fylla i vilken bransch de tillhör. Detta gör att vi kan se om någon bransch är underrepresenterad samt ger oss en bild av vilka teman som våra medlemmar kan vara intresserade av att höra mer om på våra seminarier.

Länk direkt till registret

Det händer i nätverket

- NORDROCS den 19-20 september 2012 i Oslo
- 10 oktober 2012, tematiska avdelningen förorenade byggnader håller seminarium med temat internationell utblick och nya rön inom forskning
- Prel. 14 nov: webinarium med temat riskbedömning av förorenade sediment.
- 29 nov, seminarium i Stockholm om analyser.

Det händer i branschen

- Nicole: The 3rd International Conference on Managing Urban Land - CABERNET 2012 The 6th International Conference on Innovative solutions for revitalization of degraded areas The Conference is held in Ustroń (Poland), 2nd - 4th October Call for abstract 15th of June.
- SGF: Kurser inför certifiering av provtagare (2+3,5 dagar) Allmän grundkurs 28-29 augusti, Special kurs jord och grundvatten 25-28 sept. Stockholm.